

SAYFA TASARIMI NEDİR?

WHAT IS PAGE DESIGN?

Gökçin ÇUBUKCU * & İsmail DOĞAN **

* Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İletişim ve Tasarım Bölümü,
İstanbul/TÜRKİYE, E-mail: gokcincubukcu@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1113-3610>

** Öğr. Gör., Okan Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Grafik Tasarım Programı, İstanbul/TÜRKİYE,
E-mail: ismaildogan4@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2431-6264>

Geliş Tarihi: 23 Şubat 2019; Kabul Tarihi: 18 Nisan 2019

Received: 23 February 2019; Accepted: 18 April 2019

ÖZET

Bir yayının etkin olabilmesi niteliğine, içeriğine, kullanılan yazı karakterine, görsellerine, baskı tekniğine, tercih edilen kâğıt özelliğine doğrudan bağlı bulunmaktadır. Bunun için tasarımcı grafik düzen ve görsel tasarım ile birlikte belirtilen hususları da iyi düşünerek ve doğru kullanarak tasarım yapmak zorundadır. Bir sayfa tasarımının, tasarım gerekliliklerini yerine getirmesi okuyucunun da etkilenmesini sağlayacaktır.

Sayfa Tasarımı; tasarımın başlangıcından bu yana öncelikle basılı alanlarda, sonrasında internetin de hayatımıza girmesiyle dijital platformlarda iletişimin sürdürülebilmesi için hizmet etmektedir. Bu yüzden hangi alan için hazırlarsak hazırlayalım, sayfa planında sütun genişliği, yazı karakteri seçimi, punto büyüklüğü, satır arası boşluk kullanımı, görsel öğelerin dizilimi vb. unsurlar gerek tasarımda lekesel değer açısından gerekse de mesajın iletilmesi açısından önemli bir role sahiptir.

Sayfa Tasarımı üzerine yapılan bu araştırmanın birinci bölümünde giriş ve araştırmanın yöntemine, ikinci bölümünde sayfa tasarımının tanımına, üçüncü bölümde tasarımın kullanıldığı alan ve araçlara, dördüncü bölümde ise sayfa tasarımının kurallarına, son olarak beşinci bölümde sonuç kısmına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sayfa Düzeni, Grafik, Tasarım, Mesaj, İletişim

ABSTRACT

The effectiveness of a publication is directly dependent on its nature, content, the typeface used, its images, the printing technique, the preferred paper feature. For this purpose, the designer has to design and use the correct design with the help of the graphic layout and visual design. The fact that a page design meets the design requirements will also affect the reader.

Page design; Since the beginning of the design, it has been serving primarily in printed areas, and then in the life of the internet, in order to maintain communication on digital platforms. So no matter what we are preparing for the field, column width in the page plan, font selection, point size, line spacing, visualization of the visual elements etc. The elements have an important role both in terms of the design in terms of the blotty value and the transmission of the message.

In the first part of this research on page design, the method of introduction and research, in the second part of the definition of page design, in the third part the fields and tools in which the design is used, in the fourth part the rules of page design and the last part in the fifth chapter, the conclusion part is given.

Keywords: Page Layout, Graphic, Design, Message, Communication

1. GİRİŞ

Sayfa tasarımı diğer birçok tasarım türüne göre fotoğraf, grafik, metin/yazı vb. tasarım elemanlarının hepsini tasarım kurallarına göre belli bir alan içinde düzenlenmesidir. Günümüzde sadece afiş, dergi ve gazete gibi basılı materyaller üzerinde değil, mobil uygulamalar, web tasarımı ve elektronik yayınlar için sayfa düzenlemesi yapılmaktadır.

Sayfa mizanpajı eskiden hattatlar tarafından elle, matbaacılığın bulunması ile birlikte tipo baskı sistemiyle, şimdi ise bilgisayarda kullanılan yazılımlarla yapılmaktadır. Önce taş daha sonra deri ve kâğıt üzerine mürekkepli kalemler ile sayfa tasarımları yapılırken şimdi kalemlerin yerlerini teknolojik matbaa makineleri ve dokunmatik alanlar almıştır. Bu çalışmada sayfa tasarımının ne olduğu sorusuna cevap verilmeye çalışılmıştır.

1.1. Problemin Tespiti

Multidisipliner bir yapıya sahip olan sayfa tasarımı/mizanpaj ile ilgili bilinen yanlışlıkları giderme fikri bu konuya yönelmede önemli bir rol oynamıştır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Sayfa tasarımının ne olduğunu açıklayarak doğru bilinen yanlışlıkları gidermek ve tasarımcılar tarafından bilinçli bir şekilde yapılmasını sağlamak için veri oluşturmak amaçlanmıştır.

1.3. Evren ve Örneklem

Özellikle konuya yardımcı olunması hedeflenen yazılı kaynak araması yapılmıştır. Türkçe kaynak olarak çok geniş bir alana sahip olan yazılı materyaller incelenmiştir. Araştırmanın evreni olarak konunun ve kaynakların tespit edilmesinden sonra izlenilecek yol ile ilgili veriler toparlanmış, araştırma süresi boyunca konunun daha iyi bir şekilde anlatılması amaçlanmıştır. Bu yüzden özellikle ülkemizde en çok kullanılan basılı okuma araçlarından birisi olan dergi üzerinden konu ilerletilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar:

Çalışma, tanımlamalar, açıklamalar, ölçülendirmeler ve örnek gösterimler ile sınırlıdır.

1.5. Araştırma Modeli:

Araştırma için Literatür Taraması Modeli kullanılarak, ulusal ve uluslararası gelişim bilgisi sunulmuştur. Taslak iyice şekillendikten sonra edinilen bilgiler dâhilinde anlamlı bir sıralama yapılarak içerik kısmı oluşturulmuş, konu başlıklarının mümkün olduğunca sade ve anlaşılır olmasına çalışılarak detaylandırmalara bu başlıkların altında yer verilmiştir.

1.6. Verilerin Analizi:

Elde edilen ölçüler ve örnek materyaller üzerinden açıklama kısmında verilen bilgiler harmanlanarak konunun daha iyi anlaşılması sağlanması adına yorumlanmıştır.

2. SAYFA TASARIMI (MİZANPAJ) NEDİR?

Sayfa tasarımı (Mizanpaj), Fransızca La mise en page kelimelerinden dilimize yerleşmiştir. “Yazıların fotoğraf ve görsel malzemenin; önem sırasına göre, grafik düzen ve kurallar çerçevesinde okurun ilgisini çekecek şekilde iki boyutlu bir yüzeye yerleştirilme işlemine verilen addır” (Seçim, 1996: 3). Basım ile ilgili yapılan iletişim araçları teknik olarak genelde birbirine yakındır, fakat sonuç ve kullanım özellikleri farklılıklar içermektedir. Bu açıdan bakıldığında kitap, broşür, dergi, pankart, afiş, pul, kurumsal kimlik, kartvizit tasarımı farklılık gösteren basılı iletişim araçlarıdır. Hangi tasarım grubunda olduğu fark etmeksizin basılı tasarımının başlangıç noktasına Sayfa Tasarımı/Sayfa Düzeni ya da Mizanpaj denmektedir.

Sayfa tasarımının işlevlerinden bazıları; bilgileri düzenlemek, bilgileri derecelendirip sıralamak, yayının görünüşünü güzelleştirmek, yazıların değerini ortaya koymaktır. Gazete, kitap, dergi, afiş, broşür, katalog, el ilanları ve birçok grafik tasarım materyalinin başlangıç aşaması sayfa tasarımından geçmektedir. Sayfa tasarımının içeriğinde yer alan bilgiler yeterince anlaşılır, okuması kolay ve akıcı bir biçimde izleyiciye sunulmalıdır. Hangi tür yayına göre tasarım yapılacaksa, o yayına has tasarım kuralları uygulanmalıdır. Grafik tasarımcı da karşılaştığı tasarım problemini görsel bir dille çözerek yayına canlılık ve farklılık kazandırmak durumundadır.

“İletişim ve okuma amacıyla basımı yapılan her yayın okunmadan önce görülür ve görsel etkisiyle dikkat çeker. Bir başka deyişle; yayını oluşturan sayfalarda yer alan tamamlayıcı malzemelerin (yazı, resim, fotoğraf ve grafikler vb. gibi) doğru ve yerinde kullanılması gerekir.” (Garcia, 1987: 10).

Kitap tasarımında en çok kullanılan, tek sütun üzerine mizanpajdır. Türlerine göre kitaplar ise; Çizgi Romanlar, E-Kitaplar, Tezhipler, Günlükler, Kronikler, Resimli Romanlar, Röportaj Kitapları, Alfabe Kitapları, Ders Kitapları, Tanköbon, Roman, Tarih, Araştırma, Bilim, Fantazi, Anı, Biyografi, Edebiyat, Felsefe, Gezi, Masal, Psikoloji, Sanat-Tasarım, Şiir, Yemek, Deneme, Eğitim, Hikâye, Öykü, Sağlık, vb. olarak belirtebiliriz.

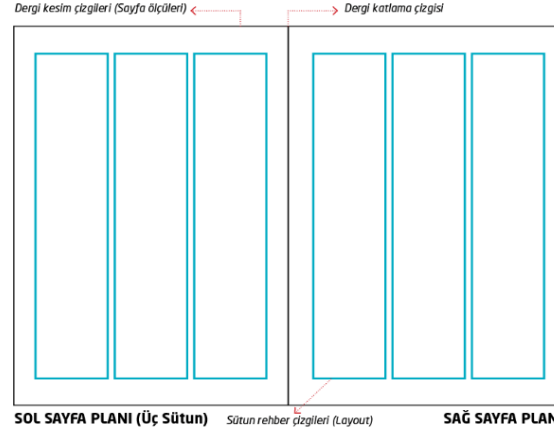
Broşür tasarımı da sayfa sütunları içeriğe göre değişmektedir. Afiş tasarımlarında ise açıklama metinlerinde sütun kullanılmaktadır. Pankart, pul kartvizit, kurumsal kimlik gibi tasarımlarda kullanılan standart bir sütun özelliği bulunmamaktadır. Gazetelerin sayfa tasarımlarında ise yaygın olarak dört, beş ve günümüzde az da olsa dokuz sütun kullanılmaktadır.

İletişim için yazınsal basımı yapılan yayının, okunurluk etkisi için fark edilebilir olmalıdır. İçinde kullanılan görsellerin etkisi ile farklılık yaratmalı ve aynı zamanda dikkat çekici olmalıdır. Yayını oluşturan sayfa tasarımında yer alan tamamlayıcı (resim, fotoğraf, yazı, tablolar, grafikler vb.) malzemelerin doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bunun amacı yayını daha ilgi çekici hale getirmektir. Sayfa tasarımı düşüncelerin belli bir düzende anlatılmasını ve görsel imaj ile ilgili olan mesajı iletmesini sağlamaktadır. Özellikle dergiler belirli bir ya da birbirine bağlı birkaç konu/başlık üzerinden yayınlar yapmaktadır. Bu yüzden derginin içinde yer alan bilgilerin okuyucuya aktarılması ve fark edilebilir olması için etkili bir sayfa tasarımı büyük önem arz etmektedir.

Dergi için yaygın olarak iki sütun, üç sütun ve az da olsa dört sütunlu sayfa tasarımı kullanılmaktadır. Sayfa tasarımları, derginin türünü yansıttığı içerik ve alana göre de

değişmektedir. Dergi türleri; Aktüel, Bilimsel, Teknoloji, Bilgisayar, Bilim Kurgu, Coğrafya, Fantazi, Felsefe, Fotoğraf, Hukuk, Kültür, Savaş, Tıp, İş, Araştırma, Antika, Animasyon, Çizgi Roman, Moda, Edebiyat, Güncel Aylık Haber, illüstrasyon dergileridir. Bunların alt kategorileri ise; Aylık Dergiler, İndirilebilir PDF Dergiler, Popüler Bilim Dergileri, Tarih Dergileri, Haftalık Dergiler, Fanzinler, Fotoğraf Gazeteciliği Dergileri vb. gibi sıralanabilmektedir.

Şekil 1. Üç Sütunda Tasarlanmış Dergi Tasarımı Şablonu

Kaynak: Megep, Gazetecilik Dergi Sayfası Hazırlama

Örneğin; aktüel dergiler, iç sayfa tasarımlarında kendi içinde serbest tasarım ve sütun kullanmaktadır. Araba dergileri iç sayfalarının bazılarında özgün tasarımlara yer vermektedir. Çocuk dergilerinde ise sütun kullanımı tamamen değişmektedir. Bunların dışındaki fantazi, fotoğraf, antika, çizgi roman, moda dergilerinin iç sayfa sütun düzenleri dergi için yapılan şablon anatomisine uymayabilmektedir.

Sayfa tasarımı yapılırken kullanılan sütunlar, görseller, zemin renkleri vb. unsurlar leke değeri açısından önemli bir yer tutmaktadır. Sütunun genişlik ölçüsünün ne olması gerektiği aynı zamanda okunurluğu için de önemli olduğundan sadece sayfa üzerindeki tasarımı ilgilendirmez. Bu durum kullanılan yazı karakterinin büyüklüğüyle (punto) ve satır arası boşluğunun iyi ayarlanmasıyla sağlanabilmektedir. Okuyucunun gözü ile hazırlanan tasarım arasında 30 ila 35 cm mesafe bulunacağı öngörüldüğünden, okuyucu metnin içindeki mesajı kolay ve rahat bir şekilde görebilmelidir. Kullanılan yazı karakterlerinin büyüklüğü ne çok fazla ne de çok küçük olmalı, okuyucunun fazla çaba sarf etmesine neden olmamalıdır. Punto büyüklüğünde verilen yanlış karar, okuyucunun fazla çaba sarf etmesine ve çabuk yorulup metni okumaktan vazgeçmesine neden olacaktır.

Göz, uzun bir satırı okurken yorulacağı için, yatay bir uzunluğu takip etmek oldukça zordur. Gazete ve dergi sayfalarında sütun kullanmanın önemli nedenlerinden birisi de budur. Bunun yanı sıra çok kısa sütun boyutu kullanımı da gözün bir satırdan diğerine sıçrama yaparak yine fazladan göz yorulmasına sebep olmaktadır. Daha uzun sütun kullanımında ise bu sütunları gözün takip etmesi oldukça zordur. Bu durumda okuyucunun gözü yorulacağı için verilmek istenilen mesaja ilgisini de etkileyebilmektedir. Doğru sütun genişliği, okuyucuyu içerikten koparmayarak okumaya yoğunlaştırır. Metnin sütun genişliği, harfin boyutuyla (punto) orantılı şekilde ayarlanabilmelidir. Bununla birlikte satır arası boşluklarda önemli olduğu için harfin kendi puntosundan daha az satır arası ölçüsü vermek gözü yoracaktır.

Sayfa tasarımında punto ölçüleri; satır arası ölçüsü azaltılmış veya satır arası boşlukları çoğaltılmamışsa, satırlar arası boşluğun metrik karşılıklarını gösterecektir. Bu duruma göre satırlarda taban çizgisinden taban çizgisine metrik ölçü; 8 punto = 2,8 milimetre, 9 punto = 3,15 milimetre, 10 puntoda = 3,5 milimetre, 11 puntoda = 3,85 milimetre, 12 puntoda = 4,2

milimetre, 14 puntoda = 4,9 milimetre, 18 puntoda = 6.3 milimetre 24 puntoda = 8,4 milimetre, 36 puntoda = 12,6 milimetre, 48 puntoda = 16,8 milimetre ve 72 puntoda= 25,2 mm olacaktır. Örneğin, gövde metni için 11 punto kullanılacaksa, satır arası boşluğun en az 3.85 mm ya da daha büyük ölçü kullanılması doğru olacaktır. Eğer aralıklar kendi font büyüklüğünden daha küçük verilirse satır arası yakınlaşmış ve birbiri içine girmiş izlemine verecektir. Göz bir diğer satıra doğru zorlanacak ve okumanın ritmi bozulacaktır.

Şekil 2. Satır Arası Boşluklar

Tam yerleştirilmiş 18 punto dizgi taban çizgisinden değerine tam olarak 18 punto ölçüsündedir.

Eğer bu satır boşluğuna 4 punto katılırsa dizgi 'yirmi iki puntoda on sekiz' (18/22) biçiminde dizilmiş olur.

Eğer 4 punto boşluk çıkarılırsa, bu durumda dizgi 'on dört puntoda on sekiz' (18/14) biçiminde dizilmiş olur.

Kaynak: Tipografi Yazıları 5

Sayfa tasarımında kullanılan bloklama sistemi ise soldan, sağdan, ortadan ve iki taraflı bloklama olarak kullanılmaktadır. En çok tercih edilen bloklama düzeni soldan blok uygulamasıdır. Bu sistemin seçilme amacı, yazıların harf aralıklarının normal olması ve daha az kesme işareti kullanmaya olanak sağlamasıdır. Ülkemizde kullanılan bloklama sistemi ise soldan blok ve iki yana bloklama düzenidir. İki taraftan bloklama sisteminde kelime aralıklarının fazla olması nedeniyle oluşan soruna ise nehir problemi denmektedir. Nehir problemi, tipografi ve görsel hata olarak görülmektedir. Türkçe, diğer dillere göre daha uzun sözcük yapısına sahiptir. Özellikle dar sütün seçiminde bu problem sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 3. Soldan ve İki Yana Bloklama Sistemi ve Nehir Problemi

Eğer sözcük boşluk düzeni satır boşluk düzeninden **daha fazla olursa**, gözün algılaması soldan sağa değil, yukarıdan aşağıya doğru yönelir.

Eğer sözcük boşluk düzeni satır boşluk düzeninden **daha fazla olursa**, gözün algılaması soldan sağa değil, yukarıdan aşağıya doğru yönelir.

HELVETICA, PLAIN/BOLD, 24 PT, 0 LEADING, 0 KERNING, DOUBLE SPACE

Kaynak: Tipografi Yazıları 5

Diğer önemli bir hata ise boşlukta kalan sözcük hatasıdır. Bu hatanın adı ise “yetim sözcük” ve “dul sözcük” olarak adlandırılmaktadır. Daha çok yerel dergi ve gazetelerde sık sık karşımıza çıkmaktadır. Metin bloklarında tireleme olsun veya olmasın son satırda kalan sözcük için minimum yedi karakterden oluşmalıdır. Yedi karakterden az kelimeler ya da sözcükler “dul

sözcük” olarak tanımlanır. Bu sorunu çözmek için yedi karakterden az olan sözcükleri kendinden evvel gelen satır ile birleştirmek gerekmektedir. “Eğer tireleme varsa sözcüğün iki bölümü altta veya üstte birleştirmek uygun olacaktır” (Uçar, 2004: 132).

Resim 1. Yetim ve Dul Sözcük Hatası Örneği

Kaynak: 20 Mart 2014 (Hürriyet Gazetesi) ve 17 Mart 2014 (Radikal Gazetesi)

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus olan başlık kullanımı hakkında şunları söyleyebiliriz. “Aynı sayfada birden fazla kalın başlık kullanılmamalıdır” (Tunçel, 2008: 31). Ana başlık; kısa olmalıdır. “Sayfada haber başlıkları yan yana getirilmemelidir” (Özbay, 2007: 72). Ana başlıkta bold (kalın) karakterler tercih edilmeli ve mümkün olduğunca harflerin arasındaki espas (harf boşlukları) biraz dar tutulmalıdır. Bazı karakterlerde oluşan espas hataları düzeltilmelidir. Haber metni ve başlık farklı fontlardan oluşturulmamalı, satırların bölünmemesine dikkat edilmelidir.

Sütun kullanırken dergi kenar boşluklarına da dikkat etmek gerekir, gereğinden az sayfa boşluğu bırakmak sütun sayfanın kenarlarına çok yaklaşıyor mu izlenimi yaratmaktadır. Sayfa kenarlarına belirli bir boşluk bırakılması daha iyi odaklanılmasını sağlayabilmektedir. Kenarlara çok yaklaştırılan sütunlar tasarımın kesildiği izlenimi verecek ve okuyucuyu rahatsız edebilecektir.

Resim 2. Sayfa Satır ve Sütun Kullanımı

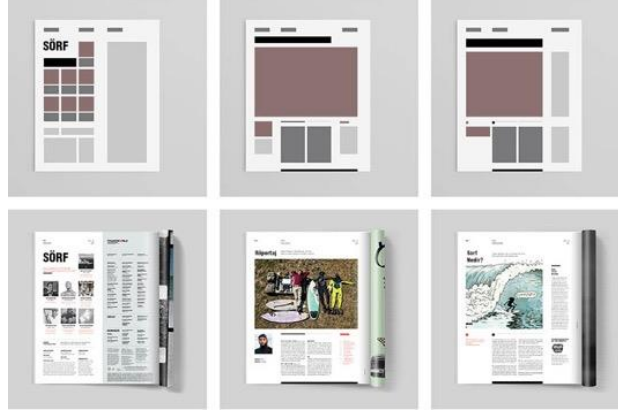

Kaynak: Özgün Tasarım

Dergi tasarımlarında kullanılacak sütunlar leke değerine göre, tasarım dengesi oluşturmaktadır. Tasarımın uzunluğuna göre sütun sayıları değişiklik göstermektedir. Kısa kullanımı, uzun sözcük yapılarında boşluk miktarının fazla olmasına ve tasarım açısından

problem oluşmasına neden olacaktır. Burada punto büyüklüğü de önem kazanmaktadır. Dergi tasarımında kullanılan metin büyüklüğü 10, 11 veya 12 punto olduğuna göre, kelime aralarının fazla açık olmamasına özen gösterilmelidir. Satır sonlarında kelimeleri bölmek durumunda kalındığında ise hyphenate (tire ile ayırmak) kullanılmalıdır.

Resim 3. İdeal Sütun ve Satır Yüksekliği

Kaynak: Transworld Surf Magazine Redesgin by Wedge&Lever

Dergi tasarımı yapılırken ilk önce karşılıklı iki sayfa anatomisi çıkartılmakta ve belirlenen bu anatomiye göre diğer sayfalar da aynı sütun ve stillerde ilerlemektedir. Aynı zamanda dergi kaç forma/sayfa olursa olsun yine bu sütun anatomisine göre ilerletilmelidir. İç sayfa tasarımı yapılırken konuya ve öneme göre özgün tasarıma da ihtiyaç duyulmaktadır.

Resim 4. Derginin Sol Sayfasının Mizanpaj Anatomisi

Kaynak: Özgün Tasarım

Resim 5. Derginin Sağ Sayfasının Mizanpaj Anatomisi

Kaynak: Özgün Tasarım

3. TASARIMIN KULLANILDIĞI ALAN VE ARAÇLAR

Masaüstü yayıncılığın baskı öncesi ve baskı sonrası aşamalarının birbirleriyle doğrudan ilişkisi vardır. Masaüstü yayıncılığın kullanıldığı yerler olarak ise reklam ajansları, matbaalar, gazete ve dergiler olarak sıralanabilmektedir. Geçmişte gerek gazete ve dergi gibi süreli yayınların gerekse broşür ve katalog gibi tanıtım amaçlı hazırlanan tüm basılı materyallerin mizanpajının başlangıç aşaması kağıt üzerinde eskiz yaparak gerçekleştirilmekteydi. Tasarımın aktarılma şekli ise Tipo Baskı döneminde el ile dizilen harfler sonucu oluşturulan mizanpajlar olarak gerçekleşmekteydi. Tipo Baskıdan sonra gelen filmlü baskı dönemi ve daha sonra filmsiz baskı dönemi (CTP) bulunmaktadır. Günümüzde ise kağıtların yerini bilgisayarlar ve Adobe InDesign, Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Macromedia Freehand Mx, QuarkExpress, Corel Draw gibi tasarım programları almış bulunmaktadır. Bu yayınların hazırlanması için gerekli olan metin, tipografi ve görsel malzemelerde dijitalleşmiştir. Böylece tasarımda gerekli görülen değişikliklerin ya da fark edilen hataların düzeltilmesi çok kısa sürede gerçekleştirilmektedir.

Kağıdın yerini bilgisayarlar, dizgicinin yerini grafik tasarımcı, eskizin yerini ise tasarım programlarındaki ileri geri tuşları almış olsa da kâğıt ölçüleri aynı kalmıştır.

Tablo 1. Katalog Standart (Firesiz) Kâğıt Ölçüleri.

70 x 100 cm tabaka kâğıt			
16 sayfa	24 sayfa	32 sayfa	48 sayfa
22 x 32 cm	22 x 23 cm	16,5 x 24 cm	11 x 22 cm
24 x 32 cm	22 x 22 cm	17 x 24 cm*	
24 x 30 cm	21 x 24 cm		
22 x 33,5 cm	20 x 24 cm		
24 x 33,5 cm*	22 x 24 cm*		
64 x 90 cm tabaka kâğıt			
20 x 28 cm	20 x 20 cm	15 x 21 cm*	10 x 21 cm*
21 x 29,7 cm	20 x 21 cm		
21 x 30 cm	20 x 22 cm*		
22 x 30 cm			
22 x 31 cm*			
57 x 82 cm tabaka kâğıt			
17 x 27 cm	19 x 18 cm	13 x 18 cm	6 x 19,5 cm
19,5 x 27 cm	18 x 18 cm	13,5 x 19,5 cm*	
20 x 27,5 cm	20 x 18 cm*		

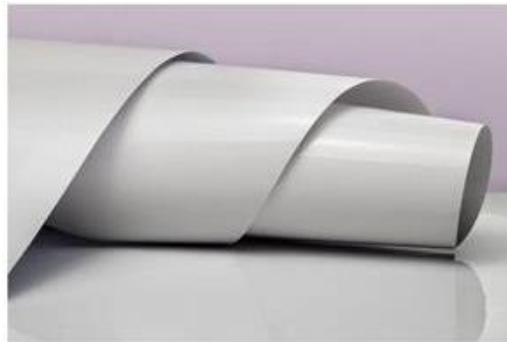
Kaynak: Graweb Blog

Tabloda verilen net ölçüler en yüksek değerdir. Bu tablodaki ölçülerde baskı için gerekli olan payları (taşma payı vb.) düşünülerek hesaplanmıştır. Sayfa tasarımcısı, tasarımını kullanılan bu kâğıt ölçülerini düşünerek yapmak zorundadır. Tasarımcı özgün bir tasarım yapacak ise kâğıt firesi az olacak veya fire vermeyecek şekilde hesap yapmalıdır. Tasarıma, yayım türüne, kullanıma ve dağıtımına göre kâğıt seçimi yapılmaktadır. Görseldeki renklerin daha belirgin görünmesi için katalog baskılarında, kuşe kâğıt kullanılırken, karton çanta vb. gibi işler için Amerikan Bristol, matbuu basılı bir materyal daha ucuz kâğıt olan I. Hamur, II. Hamur ve III hamur kâğıt kullanılmaktadır. Kitap baskılarında ise, II. Hamur kâğıt ve daha özel kitaplar için Şamua kâğıt türünü tercih edilmektedir. Gazete kâğıdı ise daha ucuz olmaları için III. Hamur kâğıda baskı yapmaktadırlar.

Kuşe kâğıt ölçüleri 70x100 cm, 64x90 cm'dir. A4 kullanılacak işlerde 64x90 kâğıt kullanılmaktadır. Gazete için ise 57x82 rotatif baskı için bobin kâğıt kullanılmaktadır. Üretiminde kâğıdın tasarıma uygun ve ekonomik kullanılması, üretilecek yayının birim maliyetinin istenen düzeyde olmasını sağlar.

ISO 216 Standart Kâğıt Ölçüleri ise farklı kalite harflerinde olup A Serisi ölçüler (mm), 4A0 1682x2378mm, 2A0 1189x1682mm, A0 841x1189mm, A1 594x841mm, A2 420x594mm, A3 297x420mm, A4 210x297mm, A5 148x210mm, A6 105x148mm, A7 74x105mm, A8 52x74mm, A9 37x52mm, A10 26x37 milimetre ebatlarındadır. Kuşe kâğıt parlak ve mat yüzeyli Ebatlar: 64 x 90cm, 70 x 100cm, 57 x 82cm. Gramajları ise: 80, 90, 115, 135, 170, 200, 250, 300, 350 gramdır.

Resim 6. Kuşe Kâğıt Örneği

Kaynak: Altes Trade

Bristol kağıdın bir yüzeyi parlak diğer yüzeyi mat ya da iki yüzeyi de mat olan seçenekleri bulunmaktadır. Ebatları ise: 70 x100 santimetredir. Gramajları ise 180, 200, 225, 250, 280, 300, 330, 350, 400 gramdır. I. Hamur Kâğıtları. Ebatlar: 70x100 cm, 64x90 cm, 57x82 santimetredir. Gramajları ise: 55, 60, 70, 75, 80, 90 100, 110 120 gramdır. I. Hamur kâğıt, en çok fotokopi kâğıdı ve kitap, defter, ajanda baskılarında sık tercih edilmektedirler.

Resim 7. Bristol Kâğıt Örneği

Kaynak: Top 10 Really Interesting Recycling Facts

Krome karton, sadece tek yüzeyi parlak olan kağıtlardır. (Normprint, arkası gri, Exprint arkası gri ön yüzü ise ekstra beyaz görünümündedir. Triblek cinsi ise çift yüzeyi beyaz renklidir. Ebatları ise, 70x100 santimetredir. Gramajları ise, 225, 250, 300, 350, 400, 450 gramdır.

Resim 8. Krome Karton

Kaynak: Karton Çanta Baskı

Otokopi Kâğıdı Ebatları 59 x 84 , 70 x100, 64 x 90 cm Renkleri Sarı, Beyaz, Pembe, Mavi, Yeşil'dir. Kullanıldığı yerler, fatura, irsaliye vb. gibi alanlardır.

Resim 9. Otokopi Kağıdı

Kaynak: Kağıt Boyutu

Fantazi Kağıt, özel işlerde kullanılan farkı dokuları ve renkleri olan kağıtlardır. Ebatları ise, 70 x 100 Gramajları: 90, 120, 140, 170, 220, 250, 280, 300 gramdadır.

Resim 10. Fantazi Kağıt

Kaynak: Fantezi Kağıt

4. SAYFA TASARIMININ KURALLARI

“İyi bir sayfa tasarımı için, denge, zıtlık, odak, oran, uyum, sadeli (basitlik), bütünlük prensipleri gerekmektedir. ...tasarım terimi ilk kez XX. Yüzyılın ilk yarısında metal kalıplara oyularak yazılan ve çizilen ve daha sonra da çoğaltılmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır.” (Becer, 2013: 33)

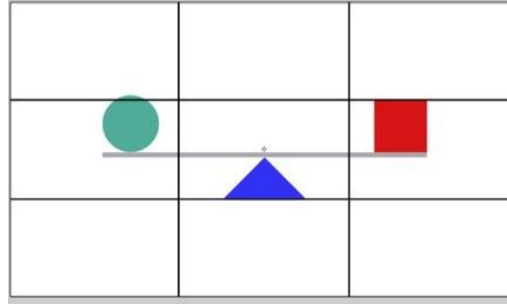
İyi bir sayfa tasarımı için şablonlar (Layout) göz önünde bulundurulmalı, sütunlar taşıma ve kesim paylarına yakın olmamalıdır. Kullanılan gövde metin fontu ve kullanılan başlıklar sütuna göre olmalı, gövde metni için tasarım sayfalarında aynı font ve büyüklük olmasına dikkat edilmelidir. Yığinsal yazılardan ve yığinsal fotoğraflardan kaçınılmalı, haber başlıkları hep aynı büyüklükte olmamalı, kullanılacak haberin niteliğine göre olmalıdır. Grafik kurallarına uyulmalı, tasarım eşit ağırlıkta sayfalara dağıtılmalıdır.

Sütun içinde vurucu metinler için bold, italik, bold italik, altı çizili, karakterler kullanılabilir. Gereksiz yere birden fazla zemin rengi kullanmak tasarımı bozacaktır. Sütun aralarında gereksiz yere kalın çizgiler kullanılmamalıdır. Tablo kullanılacak tasarımlarda ise tablolar bölünmemeli aynı sayfada bitmelidir. Karşılıklı iki sayfada kullanılacak fotoğraf veya yazı karakterinde katlama yerlerini gözeterek tasarım yapılmalı, katlama yerlerine yazı karakteri harfler gelmemeli, karşılıklı iki sayfanın tam ortasına gövde metni konulmamalıdır. Dul ve yetim sözcüklerden uzak durulmalıdır. Gereksiz yere satır arası verilmemelidir. Aynı zamanda harf arası boşlukları (Espas) verilmeli, orijinal font espasına uyulmalıdır. Sadece başlıklarda bazı yan yana gelen harflerin aralarının espasının ölçüsünü azaltılmalıdır. Sayfa boşluklarına dikkat etmek, yazıyı okutmak için gerekli sayfa boşlukları vermek tasarımı ferahlatacak ve okuyucuyu yormayacaktır. Her tasarımda olduğu gibi sayfa tasarımında da denge, bütünlük, devamlılık, görsel hiyerarşi, ritim gibi tasarım ilkelerine dikkat edilmesi gerekmektedir.

4.1. Denge

Fiziksel ağırlık yer çekiminin bir nesneye uyguladığı kuvvetin bir ölçüsüdür, fakat tasarım öğeleri (üç boyutlu tasarımlar hariç) iki boyutlu nesnelere olduğundan kütleye sahip değildir. Bu nedenle herhangi bir fiziksel ağırlığa sahip olmazlar. *“Denge bir tasarımdaki görsel ağırlığın eşit olarak dağıtılmasıdır”* (Lauer & Pentak, 1995, s.73). Dokuların, nesnelerin, boşlukların ve renklerin görsel ağırlıklarını kompozisyonla uyumlu hale getirmek anlamına gelmektedir. Farklı öğeleri kullanarak görsel ve psikolojik dengeye ulaşmakla ilgilidir.

Şekil 4. Denge

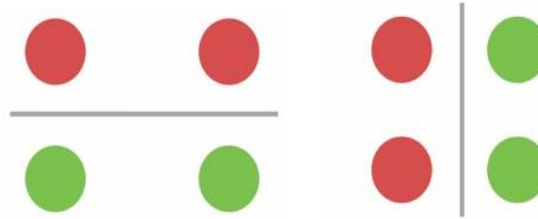
Kaynak: Tasarım İlkeleri

Dengenin farklı gösterim şekilleri bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla; Simetrik Denge, Asimetrik Denge, Dairesel Denge, Kristalografik Denge'dir.

4.1.1. Simetrik Denge

Eğik veya düşey bir açıda var olan unsurların tekrar etmesiyle oluşur ve tasarımda ilgi uyandırmaz. Görsel öğelerin eşit yerleştirilmesine simetrik denge denir. Tasarımını yaptığınız işin aynısının aynalı bir kopyasıdır. Simetrik denge, tekrarlama yoluyla dengeyi sağlar ve bu nedenle çok istikrarlı ve düzenli görünmesine karşın her zaman en ilgi çekici yöntem olduğu söylenemez.

Şekil 5. Simetrik Denge

Kaynak: Tasarım İlkeleri

4.1.2. Asimetrik Denge

Renk, boyut, şekil vb. farklılıklar gösteren öğelerin serbest yerleşimi sonucunda oluşmaktadır. Tasarımda hareketliliği ve dinamizmi artırır. Kompozisyonda eşit olmayan görsel ağırlıkların genelde oluşturduğu görüntüdür. Asimetlik denge daha dinamik ve gerilimli bir görünüm elde etmek için kullanılır. Hareket, enerji, modernizm ve canlılık duygularını çağırır.

Şekil 6. Asimetrik Denge

Kaynak: Tasarım İlkeleri

4.1.3. Dairesel Denge

Öğelerin ortak bir merkezden yayılmasıyla ortaya çıkar. Göle atılan bir taşın yaydığı titreşimler gibi algılanabilir. Bütün öğeler ortak bir merkezden yayılıp, yine aynı merkeze döndüğünden bu sistemde odak ve çekim noktasını korumak kolaydır.

Şekil 7. Dairesel Denge

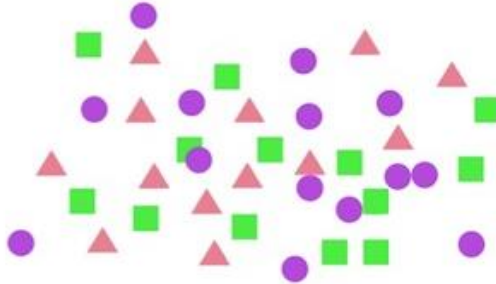

Kaynak: Tasarım İlkeleri

4.1.4. Kristalografik (Mozaik) Denge

Diğer adı “Mozaik” denge olarak da bilinen kristalografik denge, eşit ağırlıktaki öğeleri tekrarlayarak tasarımda grid oluşturmayı ve dengeyi sağlamayı amaçlar. Kristalografik denge kullanarak oluşturulmuş tasarımlarda odak noktası yoktur. Fakat, grid sistem kullanılarak tasarım organize edilebilir.

Şekil 8. Kristalografik (Mozaik) Denge

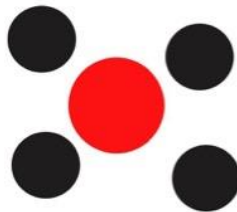
Kaynak: Tasarım İlkeleri

4.2 Bütünlük

“Her bir parçanın bütünsel bir anlatım kazanmasıdır, tek tek görünen öğelerin birleşmesiyle oluşmaktadır. Bütünlük belki de tasarım ilkelerinin en önemli olanıdır. Ancak çoğunlukla en zor anlaşılandır” (Brainard, 1998: 112).

Tasarımda oluşturduğunuz bütünlük, tutarlılığı ve kimlik algısını beraberinde getirir. Bütünlüğü sağlayan öğeler Renk, Tekrarlama, Hizalama, Beyaz Alan ve Baskınlık.

Şekil 9. Bütünlük

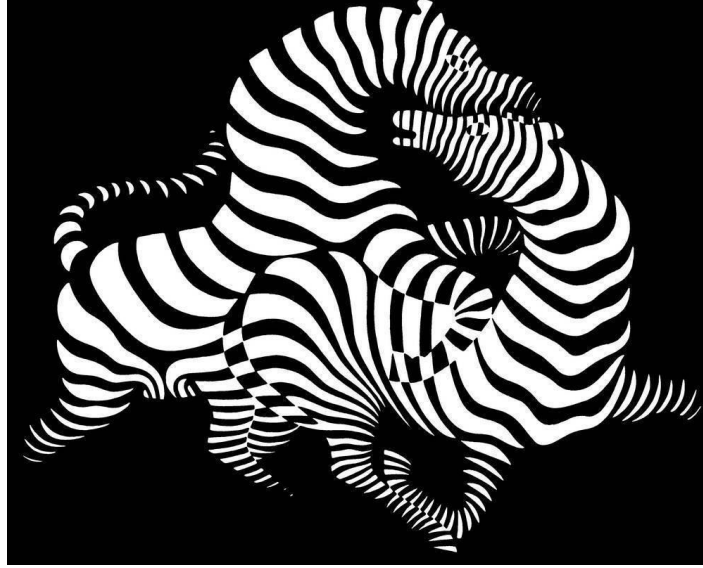

Kaynak: Tasarım İlkeleri Bütünlük

4.3 Devamlılık

Tasarıma bakan izleyicinin gözünün belirli sıralamayla ve bir yönü takip etmesidir. Tasarımda yer alan leke, ton, çizgi, doku vb. öğeler birbirinden kopmadan geçiş sağlayabiliyor ise devamlılık sağlanmış demektir. Hareket varmış gibi bir algı yaratan görsel öğeler devamlılık sağlamaktadırlar.

Resim 11. Victor Vasarely

Kaynak: Zebralar 1938

4.4 Görsel Hiyerarşi

Önem derecesine göre belirlediğimiz farklı alanların kolaylıkla anlaşılabilir olmasıdır. Hazırlanan tasarımın kolay deneyimlenebilir olmasına olanak sağlamaktadır.

108

Şekil 10. Görsel Hiyerarşi

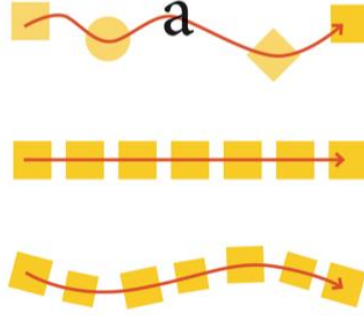
Kaynak: Özgün Tasarım

4.5. Ritim

Ritim; yapılan tasarımı monotonluktan çıkararak bir hareketlilik kazandırmaktadır. Bu sayede tasarım içinde yer alan iletinin ve görsellerin daha kolay algılanabilir olması sağlanmaktadır. Simetrik denge, asimetrik denge, dairesel denge ya da kristalografik denge gibi birçok unsur kullanılarak ritim sağlanabilmektedir. Renklerin farklı formlarda kullanımıyla da ritim sağlanabilmektedir. Bunlar; sıralı ritim, ilerleyen ritim, akıcı ritim, biçimlerin tekrarı, boyutların tekrarı, renklerin tekrarı, dokuların tekrarı, yönlerin tekrarı, pozisyonların tekrarı,

algıların tekrarı şeklinde isimlendirilmektedir.

Şekil 11. Ritim

Kaynak: Tasarım İlkeleri: Ritim

5. SONUÇ

Bu çalışmada, Grafik Tasarımın yer aldığı sektörlerdeki çalışmaların neredeyse hepsinde sıklıkla kullanılan sayfa tasarımı konusu incelenmiştir. Her ne kadar basit bir yapıya sahip olduğu düşünülse de sayfa tasarımında espas, sütun, anatomi ve tasarım ilkeleri gibi dikkat edilmesi gereken çok önemli hususlar yer almaktadır. Bu hususlar da şablonlarla, doğru-yanlış gösterimleriyle, yorumlarla, şekillerle ve görsel örneklerle dergi tasarımları üzerinden açıklanmıştır. Bilgi verme ve kaynak oluşturma gibi özelliği olan her tasarımın bir mesaj iletme kaygısı bulunmaktadır. Sayfa tasarımı ise bu kaygıyı yerine getirmek için bütün tasarım elemanlarını en etkin şekilde kullanmaktadır. Grafik Tasarım gibi görsel ve yazınsal iletilerin ağırlıklı olduğu bir dalda tasarımcılara büyük bir görev düşmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- BECER, E., 2013, İletişim ve Grafik Tasarım, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- BRAINARD, S., 1998, A design manuel, Upper Saddle River, Prentice-Hall, New York
- GARCÍA, M.R., 1997, Contemporary Newspaper Design, Prentice Hall, New Jersey.
- LAUER, D. ve PENTAK, S., 1995, Design Basics, Harcourt Brace College Publishers, Texas
- ÖZBAY, C., 2007, Haberden Yayına Gazetecilik, Der Yayınları, İstanbul
- PICARD, R. G., 2002, The Economics and Financing of Media Companies, Fordham University Press, New York
- SEÇİM F., 1996, Halkla İlişkilerde Basım ve Yayım Teknikleri, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir,
- SEÇİM F., 1996, Sayfa Tasarımı (Yayınlanmamış Ders Notları), Anadolu Üniversitesi İBF, Eskişehir,
- TOKGÖZ, O., 2006, Temel Gazetecilik, İmge Kitabevi Yayınları. Ankara.
- UÇAR, T. F., 2004, Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılap Kitapevi Yayınları, İstanbul.
- YEDİĞ, S. ve AKMAN, H., 2001, İnternet Çağında Gazetecilik, Metis Yayınları, İstanbul.

Tezler

- TUNÇEL, O., 2008, Ulusal Gazetelerin Haber Tasarım Cemiyeti (Society For News Design) Ölçütleriyle Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Eğitim Anabilim Dalı, Ankara,

Gazeteler

- Hürriyet Gazetesi, 20 Mart 2014, [Erişim Tarihi: 17.01.2019].
- Radikal Gazetesi, 17 Mart 2014, [Erişim Tarihi: 17.01.2019].

İnternet Kaynakları

- BALCI Ç. A., 2018, Tasarım İlkeleri Bütünlük [online], <https://www.medyacuvali.com/blog/tasarim-ilkeleri-butunluk>, [Erişim Tarihi: 17.01.2019].
- BLOG, G. 2012, Katalog Standart (Firesiz) Kâğıt Ölçüleri [online], <https://www.graweb.net/graweb-blog/katalog-standart-firesiz-kagit-olculeri.html>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- EKİBİ, PM., 2006, Tipografi Yazıları 5 [online], http://www.photoshopmagazin.com/dergi/2006/10/tipografi_yazilari_5.html, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- ERTAN, H. 2018, Tasarım İlkeleri [online], <https://medium.com/@Seyyahil/tasar%C4%B1m-i%CC%87lkeleri-denge-balans-45ce3d73bdbb>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- HUB, B., (yok), Top 10 Really Interesting Recycling Facts [online], <https://www.brighthub.com/environment/green-living/articles/108534.aspx>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].

- Kağıt Boyutu, 2018, Kağıt Boyutu [online], <https://kagitboyutu.blogspot.com/2018/07/kagit-cesitleri.html>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- Kağıt Terazisi, (yok), Fantezi Kağıt [online], <http://www.kagitterazisi.com/tag/fantazi-kagit/>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- Karton Çanta, 2016, Karton Çanta Baskı [online], <https://kartoncanta.wordpress.com/tag/karton-canta-ornekleri/>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- Megep, 2011, Gazetecilik Dergi Sayfası Hazırlama [online] Ankara, http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Dergi%20Sayfas%C4%B1%20Haz%C4%B1rlama.pdf, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- ÖZDEMİR, V., 2015, Tasarım İlkeleri: Ritim [online], <https://www.slideshare.net/ozdemirveysel/tasarm-ilkeleri-ritim-design-principles>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- PETZOLD, D., (yok) Transworld Surf Magazine Redesign by Wedge&Lever [online], <https://weandthecolor.com/transworld-surf-magazine-redesign-wedge-lever/34534>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- TRADE, Altes, (yok), Kuşe Kağıt [online], <http://www.altestrade.com.tr/details/7/44/kuse-kagit>, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].
- VİCTOR Vasarely, (yok), Zebralar [online], https://artchive.ru/artists/61973~Viktor_Vazareli/works/374297~Zebry, [Erişim Tarihi: 17 Ocak 2019].

